

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

350.7

Szerző: *Eber Antal*

Cím: *Állam és főváros*

Hely

Idő

"1927"

Forrás: *Pesti Napló*

Bp

1927. 10. 25

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (C)

16 Állam és főváros

Írta: ÉBER ANTAL

A főváros 1928. évi költségvetésének a pénzügyi bizottságban heteken át lefolyt kínos és küzdelmes tárgyalása két szomorú jelenséget állított előtérbe. Az egyik az, hogy a főváros hivatalos vezetősége — a polgármester és a tanács — minden kontaktust elveszített az autonómiai szervével, a törvényhatósági közgyűléssel, aminek legvilágosabb bizonyítéka, hogy a polgármester és a tanács passzív rezisztenciája mellett az autonómia szerveül szolgáló pénzügyi bizottság teljesen felforgatta a tanács által előterjesztett költségvetést, a szociális követelményeknek megfelelően törölte a fogyasztási adókat, magasabban prelinálta az egyenesadóbevételeket, törölte a tanács által javasolt bevételi tételeket és kiadásokat, szükségességnek vélt új kiadásokat állított be anélkül, hogy a költségvetés e teljes átformálásánál a polgármester vagy a tanács részéről a legkisebb irányítást vagy kezdeményezést is lehetett volna észlelni.

A másik szomorú jelenség az, hogy a főváros hivatalos vezetősége az ország kormányzatával és a fővárosi vagyonkezelés alkotmányos felügyeleti hatóságával, a belügyminisztériummal, teljes és nyílt diszharmonióban van. A költségvetést kísérő és indokoló tanácsi jelentés alig leplezett bosszúsággal száll vitába a kormánynak, mint felügyeleti hatóságnak azzal az állásfoglalásával, hogy a főváros újabb adósságinálással ne eszközöljön további beruházásokat és hogy igyekezetét közszolgáltatások mérséklésére irányítsa. A tanács elméleteknek nevezi jelentésében a kormány elhatározásait, elméleteknek, amelyekkel szembeszáll, mert a főváros vezetősége annak az elsődleges feladatának, hogy a szükséges, kulturális, szociális és közegészségügyi aloktásokra megkívánt fedezetet a közigazga-

tási és közoktatásügyi munka jobb organizációja és az üzemek jobb kihasználása révén szerezzék meg, megfelelni nem tudott és így az egyre jelentkező szociális, higiénikus és kulturális követelményeknek csak újabb adósságinálással és a létező antiszociális és gazdaságellenes adóknak erősebb kimunkálásával tudna eleget tenni. Ebből az ellentétből fakad a belügyminiszternek az 1927. évi költségvetés tárgyában a fővárosra intézett, a főváros vezetőségére nézve valósággal megsemmisítő letrata, amelyben híven juttatja kifejezésre a főváros lakossága széles rétegeinek azt a felgyórást, hogy a főváros mai vezetőségének vagyonkezelési politikája nem felel meg egy modern világváros által joggal támasztható követelményeknek.

Az a sajnálatos diszharmonia, amely a tanács és a főváros felügyeleti hatósága, a kormány között ilyen szembeeső módon jelentkezik, leginkább kiélesedik azonban abban az incidensben, amely a lágymányosi tó feltöltése példjából a költségvetésbe felvett 400.000 pengő körül lejátszódott. Az ügy előzményei ismertek. A kultuszminiszter úr elhatározta, hogy a budapesti egyetem természettudományi intézményeit, valamint egy Eötvös Loránt-féle geofizikai kutatóintézetet és az experimentális terápiák számára egy kutatóintézetet az állam és a fővárosi pénzalap tulajdonát képező lágymányosi telkeken kíván elhelyezni. Egyúttal nyilvánosan, e lap hasábjain is közölte a kultuszminiszter úr, hogy miután nagy vidéki városaink hasonló intézetek létesítésénél ingyentelkekkel és egyéb nagy áldozatokkal járulnak hozzá annak a célnak a megvalósításához, hogy ezek az intézmények az illető városban állíttassanak fel, a most tervbevett nagy intézeteket csak abban az esetben fogja a fővárosban felépíteni, ha létesítésükhöz a fővá-

ros legalább annyival járul hozzá, hogy az úgynevezett lágymányosi tavat feltölti és ezt a munkát már 1928-ban 400.000 pengő költséggel megkezdi.

Vajjon e tudományos intézetek létesítése kulturális szempontból szükséges-e vagy sem, annak megítélése természetesen nem a fővárosra, hanem az országgyűlésre tartozik. Elég egyébként e tekintetben utalnunk arra, hogy az Eötvös-féle intézet létesítésének nemcsak kulturális, hanem közgazdasági szempontból is igen nagy jelentősége volna, az experimentális terápiái intézet létesítésének nagy jelentőségét pedig nem kisebb ember, mint báró Korányi Sándor fejtette ki e lap hasábjain. Eltekintve azonban attól a — fővárosra nem tartozó — kérdéstől, vajjon szükség van-e vagy nem ezen intézetek létesítésére, kétségtelen, hogy amennyiben ezek az intézetek létesíttetnek, azok a fővárosba, ne pedig valamely vidéki városba kerüljenek és amikor ennek érdekében a kormány a fővárostól semmi egyebet nem követel mint azt, hogy a lágymányosi pocsolyát, amelynek feltöltése mindentől eltekintve egészségügyi és városrendezési szempontból is mellőzhetetlenül szükséges, a főváros saját költségén feltölttesse, akkor még csak a legkisebb kétséget sem szenvedni, hogy a fővárosnak gondolkodnia sem lehet azon, vajjon ezt az ajánlatot elfogadja-e vagy sem.

Ezzel szemben mi történt? Történt az, hogy a főváros tanácsa ugyan beállította ezt a

400.000 pengőt az 1928. évi költségvetésbe, amikor azonban a baloldali pártok a kormánylag szemben elfoglalt álláspontjukból kifolyólag a tétel törlesztését indítványozták, egyszerre nem várt szövetségesük gyanánt megjelent a szélsőjobboldali párt, amelynek teremténye, a polgármester úr és a szélsőbaloldali és szélsőjobboldali pártok ad-hoc-koalíciója, a tanács teljes közönye és részvétlensége mellett leszavazta a lágymányosi tó feltöltését, törölte az erre előirányzott 400.000 pengőt, aminek, ha a dolog ennyiben maradna, a fővárosra nézve az volna a konzekvenciája, hogy ezek a nagy természettudományi intézetek a fővároson kívül nyernének elhelyezést.

Úgy hisszük, ezekkel a sajnálatos jelensé-

gekkal szemben végre egyszer meg kell alapítani azt, hogy a főváros lakosságának létérdekeibe ütközik az egyenetlenségnek az az atmoszférája, amely a kormány és a főváros vezetősége közti viszonylatban sajnálatos módon kifejlődött. Teljesen lehetetlen állapot, hogy a kormány és a főváros tanácsa között

viszony állandósuljon, hogy a felügyeleti hatóság nem leplezett és a lakosság által is osztott bizalmatlansággal kísérvé a tanács működését, viszont a tanács a tyúkszemretaposás politikájával igyekezzék a kormánynak kellemetlenkedni. Teljes tiszteletben tartjuk az autonómiát, a főváros lakossága autonóm jogainak fentartását, sőt az autonómia megerősítését az egész ország és elsősorban a főváros érdekének tartjuk. Kétségtelen azonban, hogy az állami és fővárosi feladatok között nincsen olyan demarkacionális vonal, amely az állami adminisztráció működését a fővárosi adminisztráció működésétől teljesen függetlenítené, emellett pedig a kormányzatot a felügyeleti jog kétségkívül és széles alapokon megilleti, tehát a kormány és a főváros vezetősége között oly állandó kontaktusnak kell lennie, amelynek barátságtalan irányba való terelődése súlyos kárral és veszteséggel jár a főváros lakosságára.

El tudjuk képzelni, hogy oly fővárosi vezetőség, melynek háta mögött egységes falanx-

ként áll a főváros lakossága és így autonóm képvisellete egyik vagy másik nagy elvi kérdésben ellentétbe kerülhet az ország kormányával. Szomorú volna, ha ez bekövetkeznék, de képzelhető. Az azonban nem képzelhető el és tovább fönn nem tartható, hogy az a fővárosi vezetőség, amely a lakosság állandó elégedetlensége mellett viszi a főváros ügyeit, amellyel nem halad együtt, hanem ellenkezőleg, — mint a most lefolyt költségvetési vita mutatja — egységesen szemben áll a főváros egész autonómiája is, még azt a bajt és kárt is okozza a főváros lakosságának, amely a kormánnyal, felügyeleti hatósággal való állandó egyenetlenségből származik.

A jelenlegi helyzetben hiábavaló akár az autonómia egységes frontja, akár a felügye-

leti hatóság ellenzése, a főváros vezetésén sem az autonómia határozataival, sem a kormány beavatkozásával nem lehet segíteni. Nem lehet segíteni azért, mert körüljárjuk a kérdést, ahelyett, hogy a lényegét igyekeznénk megoldani. A lényeg az, hogy a főváros mai vezetőségének nincs súlya és tekintélye az autonómiával és a főváros lakosságával szemben és éppen ezért is még kevésbé van súlya és tekintélye felfelé a kormányzattal szemben. Annak a tanácsnak, amely szó nélkül elviseheti a közgyűlés egyhangú helytelenítő és rosszaló határozatát, amely szó nélkül elviseli, hogy költségvetését visszadobják, illetve annak lényegét az ő akarata ellenére megváltoztassák, annak a tanácsnak, amely egyre-másra kénytelen irattárba helyezni a felügyeleti hatóság helytelenítő és rosszaló iratait: ennek a tanácsnak be kellene látnia azt, hogy működése a főváros lakosságára többé nem hasznot, hanem csak kárt és veszteséget jelent.

Az a diszharmónia, amely kormány és tanács között fennáll, abban a tényben találja magyarázatát, hogy a főváros vezetőségének nincs súlya és nincs tekintélye sem lefelé, sem felfelé. Ez a diszharmónia már eddig is súlyos károsodását jelentette a főváros lakosságának és — miként azt a lágymányosi tó kis, de jellegzetes esete bizonyítja — még súlyos veszélyek lehetőségét foglalja magában a jövőre nézve. Emellett mindannyian abban a veszedelemben vagyunk, hogy ez a diszharmónia alááshatja a főváros autonómiáját, amelynek fentartása országos érdek is, de a főváros lakosságának valóságos létérdeke. Azt hisszük, itt az ideje annak, hogy ennek a helyzetnek a konzekvenciát levonassanak, mielőtt késő lenne.